

Ụ̀Ọ̀IKWUU AHỤ NKE DỊ NA ỌZARA AHỤ

Ọpupu 25: 8; 26:1-37; 27:9-21; 40:1-38

IHE-ỌMỤMỤ 70 - Nke Ndi okenye

AMAOKWU IBUN'ISI: “Ayi nwere onye-isi-nchu-àjà di otú a, Onye nọduru ala n’aka nri nke oche-eze nke Idi-uku ahu di nime elu-igwe, Onye nēfè òfùfè n’ebe nsọ ahu, na n’ezi ulo-ikwu ahu, nke Onye-nwe-ayi mara ọ bugh madu” (Ndi Hibu 8:1, 2).

I Ndumọdụ Na Àtùmààtù Niile Nke Chineke Maka Owuwu Nke Ụ̀ọ̀ikwuu Ahụ

1. Ebe ọ bụ na ihe ebu n’uche maka iwu Ụ̀ọ̀ikwuu ahụ bụ ka Chineke wee nweeike inọ n’etiti ụmụ Israel, ọ dị mkpà ka anata ndumọdụ site n’aka Chineke, Ọpupu 25:8, 9; Ọlu Ndi-ozì 7:44, 45; Ndi Hibu 8:1, 2, 5; 9:20-26
2. Ebe mbụ na ihe mkpuchi nke ime ụlọ nime ihe anọ ahụ bụ nke agaeji kpuchie Ụ̀ọ̀ikwuu ahụ bụ ákwámkwùba nke eji ogho ododo mee ihe ichomma ya, gaabụ kwa ihe àkpàrà àkpà n’oyiyi nke Cherubim, Ọpupu 26:1-6
3. Ákwámkwùba nke abụọ túkwasị n’elu nke mbụ ahụ gaabụ nke eji ajiewu mee, agaadozi kwa ya nkeoma otú ọ gaawúkwasị n’elu nke mbụ ahụ, Ọpupu 26: 7-13
4. Ihemkpuchi nke atọ na nke anọ gaabụ nke eji akpukpọ ebulu esijiri ọbara ọbara, ya na ihemkpuchi nke akpukpọ seal n’elu ya, Ọpupu 26:14
5. Òkpùkpù anọ ahụ n’otù n’otù gaabụ ọlụka nke ejiri osisi jikọta were kwa ọlædo machita ya, agaeji kwa nkume eji ọlacha mee, wee tọọ ntọala ya, agaeji kwa mkpirikpi osisi jikọta ha bụ nke eji ọlædo machita, nke ekpunyere na mgbaaka eji ọlædo mee, Ọpupu 26:15-30; 30:12-16; 38:25-28
6. Ihe agaeji mee ákwámgbóchi ahụ bụ nke gaekewa Ụ̀ọ̀ikwuu ụzọ abụọ bụ ezi ákwàọcha àkpàrà nkeoma, agaeme ya ka o yie cherubim, Ọpupu 26:31-35; Matiu 27:51; Ndi Hibu 10:19, 20
7. Agaeji ezi ákwàọcha àkpàrà nkeoma mee ákwámkwùchi onụzọ nke Ụ̀ọ̀ikwuu ahụ, Ọpupu 26:36, 37
8. Gburugburu ezi nke Ụ̀ọ̀ikwuu ahụ gaenwe ákwámkwùchi àkpàrà nkeoma nke idè gaejide ha gaabụ ọla nke gaeji kwa ọlacha machita onụonụ ya, Ọpupu 27:9-19

II Owúwú nke Ụ̀ọ̀ikwuu Ahụ na Itinye Ihe Ichomma ya niile

9. Igbe ọgbùgbàndù ahụ ka agaadozi n’Ebe Nsọ kachasi Ebe Nsọ Niile, n’azụ ákwámgbóchi ahụ, Ọpupu 40:1-3, 17-21; Ndi Hibu 9:3-10
10. Tebùl ahụ, iheidọba oriọna, na ebe ichuàjà ọlædo ka agaetinye n’ebe Nsọ ahụ, Ọpupu 40:4, 5, 21-28; 27:20, 21; Levitikos 24:1-9; Ndi Hibu 9:1, 2
11. Ebe ichuàjà nke ọla ahụ ya na ite ọsịsammiri ahụ ka agaadozi kwa n’etiti ụlọ nzute ahụ n’iru Ụ̀ọ̀ikwuu ahụ, Ọpupu 40:6-8, 29-33
12. Ebeobibi ahụ, na ihe niile di nime ya ka agaete mmanụ do kwa ha nsọ maka iji jee ozi di nsọ, Ọpupu 40:9-12; Ndi Hibu 9:19-23
13. Ndi nchuàjà ahụ ka agaasa arụ, tee kwa ha mmanụ, doo kwa ha nsọ maka ijéozì ha, Ọpupu 40:12-16
14. Ebube nke Chineke juputara nime Ụ̀ọ̀ikwuu ahụ dika Chineke kwere ná mkwà na ọ gaadi, Ọpupu 40:34, 35; 25:21, 22
15. Ogidi igwèojii ahụ n’ehihie na ogidiokù ahụ n’abalị bụ ihe náedú ụmụ Israel n’arọ niile ahụ nke ha nọ nime n’ọzara, Ọpupu 40:36-38; Onu-ogugu 9:15-23; Aisaia 4:5, 6

NKỌWA DỊ ICHEICHE

Ihe Ebu N’uche Maka Ụ̀ọ̀ikwuu Ahụ

Tupu Ụmụ Israel erue n’ala ahụ ekwere ha ná mkwà, mgbe ha naawaghari n’ọzara, Chineke choro ka O nwee ebe obibi, maobu onodu n’etiti ha. O choro ka O nwee ebe tebùl Ya ganaadi mgbe dum, ebe aga naamunye oriọna Ya mgbe dum, na ebe ndi nchuàjà -- bụ ndi náejere Ya ozi -- ganaechéré mgbe niile. N’uzo di otú a ka O choro iji bjarue ndi nke Ya nso, ka O wee kuziere ha ihe, náedú ha, ma kpuchie kwa ha. O bụ kwa nzube Ya na ọchichọ Ya ka ha wee náefè Ya òfùfè ka mma, ma site kwa n’uzo ifè òfùfè a mezue ijéozì ahụ nke ejiri maka ya roputa ha dika mba di iche; ka ha, bụ ndi “ewere okwu si n’onu Chineke puta nye ha n’aka ná ntúkwasì-obi,” buru kwa ndi agaesi n’aka ha kuzie uche Ya di ukwu, iwu na ihun’anya Chineke nye uwa niile.

Iji mezue nke a Chineke nyere orù Ya, bụ Moses, iwu edere na usoro n’ùkpùrù di icheiche iji dụọ ha ọdù. Túkwasì kwa na nke a bụ usoro okpùkpé nke náatù aka maka ọbìbì Ya n’uwa bụ Ihe ahụ nke kachasi ókéonu n’Eluigwe Onye gaakwu ugwo mgbaputa nke mmadu mezukwa ikpé ziriezi nke Chineke. Àtùmààtù ahụ di nnoo óké ukwu nke mere na aganaedú ndi ahụ site na nzokwu rue ibe ya tupu rue mgbe agaekpughe idielu na omimi

nke uche Chineke nye mmadụ. Otù nime nzọkwụ nke àtùmààtù a bụ iwú ebe òfùfè a, maọbụ ebe obibi nke Chineke, bụ nke gaegbò mkpà nke imemmuo nke ndị Israel na mgbe ahụ.

Ebe Obibi Nke Chineke

Ụlọkwuu ahụ, na mgbe ahụ dika ebe obibi nke Chineke n'etiti ndị Ya, bụ iheàmà nke ino nso Ya n'etiti umummadu, ma n'ebe a ka apuru ikpuchi mmehie ha. O bu uzọ nke apuru iji chota iru Chineke. Ma o kariri nke ahụ. O bu kwa udi, maobu onyinyo, nke onyinyeamara ato ahụ nke NdịKraist -- nzoputa, odudonso na owuwummiri nke Mmuo Nso na oku -- nke Chineke kwere na mkwa ma roputa kwa nye ndi niile naachosi onyinyeamara Ya kachasi mma ike. Ma otu o di dika ihe anaahunya o naegosi onyinyo Kraist onye no dika ulokwuu n'etiti umummadu, na aja ukwuu ahụ bu nke O gaje ichu, otuaka ahụ kwa dika onodu irioro anyi aririo bu nke O gaanodu mgbe O kwusiri ugwo mgbaputa anyi. Ya Onweya, bu nnoo ezi udi nke "ezi ihe ahu gaje ibia," dika ndi nchujaja ahụ niile bu ndi naejezi nime ya bu kwa udi nke Onyeisi nchujaja ukwuu ahụ, Jisos Kraist, maobu dika ofufe ahu niile n'onweha bu udi uzọ di icheiche nke Chineke ji ezute ndi Ya n'oge nke Amara a.

O naeche ndi Israel iru na anyi onweanyi kwa -- uzọ Eziokwu abuo: Chineke ibjuru umummadu nso, na eziuzo nke mmadu iji bjarue Chineke nso. Mmadu ibjuru Chineke nso, otu esi efe ofufe n'uzo putara ihe bu nke edoziworo nkeoma n'Ulokwuu ahụ, ndi naeme ya bu naani mmadu olenaole bu ndi aropotara n'Oge nke Iwu ahụ. Ndja bu Ndjisi nchujaja, bu ndi sitere n'agburu nke Eron. Ma n'Oge nke Amara a onye o bua nwereike ibjuru Chineke nso, n'uzo ahụ nke di ohu di kwa ndu -- Obara nke Jisos -- wee nata kwa ngozi nke atukwasiri ihe n'elu na uru di icheiche karja nke onye o bua puru inata n'Oge Agba Ochie ahụ.

O dighi uzọ o bua di mfe isi baa n'Ebe Nso ahụ naebughi uzọ gafee ogige ahụ, bu ebe nke ihe ichujaja nke nsureoku naadi, nke bu kwa n'ebe anaagbaghara mmehie ma sachapu kwa ajoomume niile. N'otu aka ahụ kwa o dighi mfe ibanye nime Ebe Nso ahụ kachasi Ebe Nso Niile naebughi uzọ gafee ebe ichujaja nke olaedo ahụ nke di n'Ebe Nso ahụ, bu ebe ana asachapu mmehie nke eburu puta uwa na ihe ojoo nke di nime obi. Anyi puru ihu ugbu a naapughi ido mmadu nso ma ebughi uzọ guo ya n'onye eziumume; (maobu gbaghara mmehie ya), o dighi kwa onye puru inata owuwummiri nke Mmuo Nso ma ebughi uzọ doo ya nso.

Nkwa Zuruoke Nke Owuwo Ulo Ahu

Mgbe anaaji nwayo tugharia uche maka ihe niile edeputara nke mere mgbe ha rapusiri Ijpt (Opupu 12:2; 13:4; 19:1; 20:18; 34:28), achoputawo na ebido owuwo nke Ulokwuu ahụ mgbe onwa isii gasiri nke ndi Israel siworo n'Ijpt puta. Nke bu eziokwu bu, eji onwa isii wuchaa ulo ahụ. Ndi ahụ jiri ochicho obi ha roputasi ngwa olu di icheiche (Opupu 25:1-8; 35:4, 21-29; 30:12-26) anyi guru na ha gosiputara ezigbo mmasi puru iche n'olu a wee weputa kwa ihe kariri nke achoro. Onugogu ego eji luoolu a ka anaechi na o ruru ₦1,500,000, maobu (otu nde na nari puku naira ise).

Aga ahụ na site n'ebe ogugu nke iheomumu a, na ulo a nwere akuku di icheiche. Nke mbu bu ibo osisi nke akuku ya naaraghi nrata, nke nwere ihe mkponye olaocha, nke ewere kwara mkporosisi jikota ha naagabiga nime mgbaaka ahụ nke ejiri olaedo machita. Ibo ahụ niile na mkporo ha ka eji olaedo machita.

Otuotu akwamkwuba ka eji kpuchite olunka ndja. Nke mbu bu akwamkwuba nke Ulokwuu ahụ, nke ezi akwaocha na oghe anunu iri na oghe ododo na oghe uhie, nke emere ka ha jikota onweha nkeoma site n'iji ihe mkponye di iche wee jigide ha. O ga adi obosara otu o gaenweike ikpuchi elu ya, azu na akuku abuo site n'ihe dika otu kubit wee rue ala. Akwa ahụ gaenwe kwa ihe akpara nkeoma yiri ndi cherubim.

N'elu akwamkwuba ahụ ka ekpuchiri akwamkwuba nke ejiri aji ewu mee. Nke a gaadi ukwuu karja akwa nke Ulokwuu ahụ, akwamkwuba iri na otu ka ha gaadi o bughu kwa iri dika nke mbu di. O wudaruru ala wee kpuchie kwa nke mbu ahụ bu ihe akpara nkeoma nime ya nke anaahunya naani nime. Akara nke akwa kwuba aji ewu ahụ na nke akwamkwuba Ulokwuu ahụ adighi adakota, obuna ma apiakota ya n'iru Ulokwuu ahụ, nke mere ka nkera akwamkwuba mbu ahu di ikputu karja. Nke a naekpuchi njikota ya niile ma naenye kwa aka igbochi ihe, uzuzu, na igirigi. Ihemkpuchi abuo nke ikpezu gaabu nke eji akpukpo ebulu esijiri obara obara mee, ya na ihemkpuchi akpukpo seal n'elu ya, nke mere ka onye o bua no n'ezi ghara ihu ihe o bua di nime.

Onuzo Ulokwuu ahụ ka ejiri akwamkwuba nke ezi akwaocha kpuchie ya, nke yiri akwa Ulokwuu, o nwekwara ihe akpara nkeoma dika egosiri ya Moses n'Ugwu Sainai.

Akwa mgbochi ka akwubara n'Ulokwuu ahụ bu nke kewara ya abuo, otu ka anaakpo Ebe Nso ahụ ma nke ozo ka anaakpo Ebe Nso Kachasi ebe Nso Niile. Ndi nchujaja naaba n'Ebe Nso ahụ ijiozi ha kwa ubochi. Anaamunye oku oriona di ukwuu n'Ebe Nso ahụ. Naani Onyeisi nchujaja naaba n'Ebe Nso ahụ kachasi Ebe Nso Niile naani otu ugbo n'aro, n'Ubochi Mkpuchimemie. Ihe naenye ihe nime ulo a bu Shekina nke ebube Jehova (maobu ihe sitere n'ebe Chineke no); adighi ekwe ka ihe nke nesi n'ezi bata nime ya.

Gburugburu niile nke Ulokwuu ahụ ka agbara ogige, akwamkwuba eji akwa ocha mee, nke idielu ya di kubit ise. Ogige a di kubit 100 n'ogologo ya na kubit 50 n'obosara ya. Ulokwuu ahụ di kubit 10 n'idi elu ya nke mere na apuru ihu ya anya site n'elu akwamkwuba ahụ mgbe ndi Israel naabia nso ichujaja na ikpeekpere n'oge ofufe ha

nke ụbọchị niile. Ejiri ákwàọcha akpàrààkpà wee wuchie ogige ahụ nke yiri ákwàmkwụba ahụ bụ nke dị n'ọ̀nụ̀zọ Ụlọikwuu ahụ. Ogige a bụ ihe yiri ikwenye dika onye ikpé mara n'ihì mmehie.

Ihe Ịchomma Ahụ Niile Na Ihe Ha Naegosi

Nime ogige ahụ ka etinyere ebe ịchụjà nsureokù, bụ nke anaakpọ ebe nchụjà nke ọla. N'etiti ebe ịchụjà ahụ na Ụlọikwuu nzute ahụ ka etinyere ite ọsịsa mmiri ahụ. Ebe ọ bụ na mbata na ịbịarute n'ebe ịchụjà nke ọla ahụ bụ ime ka mmadụ mara mmehie ya na mkpà ọ dị ịnata mgbaghara nke mmehie ahụ, ebe ọ bụ n'ebe ahụ ka anaegbu ihe eji achụjà ma chụọ kwa ha, ebe ịchụjà nke ọla a ka anyị hụrụ na ọbụ ihe yiri ịgụ mmadụ n'onye eziumume maọbụ nzọpụta site nime mmehie. Ite ọsịsammiri ahụ bụ ihe yiri ọwụwụmmiri nke mmiri.

Ọlọcha ahụ nke ejiri tọọ ntọala nke ide Uloikwuu ahụ na nke ejiri machite ọ̀nụ̀nụ̀ ide ahụ niile bụ nke náejide ákwà mkpuchi ahụ gburugburu ogige ahụ, ụzọ esi were ha bụ ihe náegosi anyị na o yiri ọ̀nụ̀ahịa nke mgbaputa anyị. Ndi ahụ niile naabiakute Chineke ifè Ya ọ̀fùfè n'uzọ eziokwu aghaghị ịbụ ndi agbaputara. Aga ahụ nke a na Ọpupu 30:11-16. Nke a bụ mkwuputa nke náegosi na mmadụ niile bụ ndi furuefu, mmadụ niile zọgidere ụkwụ n'otù ebe, na ha niile chọkwara mgbaputa. Ọgaranya agaghị enye kari, nke ahụ atuputara nke bụ nkera shekel (ihe ra ka 50 kobo) ma ogbenye agaghị enye nke dị ala. Nke a ka anaakpọ ego mkpuchimmehie. Nime Ozioma anyị niile aghaghị ịkwụ otù ụgwọ ahụ n'ihì nzọpụta -- inye chasi Chineke onweanyị na ụzọ anyị. Ọ dighi onye ọ bụla anaahụ iruoma n'ikwe ka ọ kwụọ nke dị ntà maọbụ kwụọ karịa.

Ebe Nsọ ahụ naekwu ihe banyere ọlụ putara ihè nke abụọ nke àmàrà Chineke: odudonso zuruokè (Ndi Hibru 13:11-13). Ọbara sitere n'jà ọfọdụ ka anaefesa na mpi ọlaedo ahụ nke dị n'ebe ịchụjà, n'ebe a ka anwụrụokù nke àjà nsureokù ahụ náesi ịsịtọ naesi arigokuru Chineke. Isure ihe nsureokù a nke náesi ịsịtọ náesepughịaka bụ nke anaesure mgbe niile bụ ihe yiri ekpere na mkparịtaukà nke náasụ n'obi ahụ nke nataworo odudonso n'ezie, nke a apughị ime nime obi ahụ nke ka nwere mgborogwu nke anụarụ na mmehie nime ya (Abù Oma 141:2). Adighi ewebata okù ọzọ dị iche maọbụ ihe nsureokù náesi ịsịtọ n'ebe ịchụjà nke ọlaedo ahụ. Ọ buru na achọ ikpoju kwa ya ọzọ anaesite n'ebe ịchụjà nke ọla ahụ weta ichekuokù, ebe anadighi ekwe ka okù ya nyuọ, n'ihì na ọ bụ aka Chineke mụnyere yari na mbụ.

N'elu tebụl ọlaedo ahụ, ka anaadọba ogbe achicha ahụ anaeché n'iru Chineke nke bụ ihe yiri nri nke Mmụọ ahụ nke anaesite na mnwekorita nke anaeme ka o guzosieike mgbe anyi bataworo nime Ebe Nsọ ahụ -- onyinye àmàrà nke odudonso zuruokè. Achicha a adighi eme ochie maọbụ imaebù, n'ihì na anaagbanwe ya kwa ụbọchị Sabat ọ bụla. Nke a naegosi anyi na anyi gana abia na tebụl nke Onyenweanyị náesepughị aka maka nri. Ngozi nke ịzùkọ agaghị ezù rue ịzùkọ ọzọ, kama anyi aghaghị ịdị náenweta nke ọhụ. Lee otú nke a si yie onwe ha; n'ihì na n'Ụbọchị Onyenweanyị ọ bụla, karisja, anyi naabia n'ebe eweputara iche bụ kwa ebe Chineke naasopuru dika ebe Mmụọ Ya naebi, ka anyi wee nata nri di ọhụ n'aka Ya.

Ihe ịdọba oriọna ahụ bụ ihe yiri ihè nke Okwu ahụ na ọ̀tùtù nke Mmụọ Nsọ nke anaenye onye ọ bụla nke bụ ezi onye otù nke Nzuko Kraist, ka o wee buru ihè nime ụwa (Nkpughe 1:12, 20; Matiu 5:14). Okù ya adighi anyu kwa anyu kama anaaji ezi nleruanya na ikwesị ntụkwasiobi náelekota ya ugbò abụọ n'ụbọchị. Náání ezi mmanụ olive nke kachasi mma bụ nke Ụmụ Israel nyere dika onyinye afọ ọ̀fùfò ka anaaji etinye nime ihe ịdọba oriọna a.

Nke ọzọ bụ ákwà mgbochi ukwu ahụ nke juputara n'óké ákwà di icheiche nke anaadighi achighari maọbụ iweli ya elu maobughị náání n'Ụbọchị Mkpuchimmehie. Ọ naákpá okè n'etiti Ebe Nsọ ahụ kachasi Ebe Nsọ Niile bụ ebe ebube Chineke naadigide ya na Ebe Nsọ ahụ bụ ebe anaewebata ọbara ahụ nke náekpuchi mmehie ebu putá ụwa na ihe ọjọ nke obi ụmụmmadụ. Lee otú ndi nchụjà ahụ náejiozi n'ebe ahụ kwa ụbọchị gaabworị ndi juputara n'egwù nke ịdinsọ mgbe ha naabiarute nso n'ebe ákwàmgbochi ahụ di, náecheta kwa na nime ebe ahụ ka ịdị ukwu, ịdị nsọ, na oké ebube nke Chineke Pụrụ Ime Ihe Niile naebi!

N'azụ ákwà mgbochi ahụ ka Igbe Ọgbugbandu ahụ di, igbe eji osisi mee were kwa ọlaedo machita kwa ya bụ ebe ahụ nke etinyere mbadamba nkume abụọ nke Iwu ahụ. Emesia ite ọlaedo ahụ nke manna di nime ya na mkpan'aka ahụ nke Eron mara ifurù di nime ya ka etinyekwara nime Igbe ọgbugbandu ahụ (Ndi Hibru 9:4). Ihe mkpuchi nke Igbe Ọgbugbandu bụ ezi ọlaedo nke a ka anaakpọ Oche Amara. N'elu ya ka ndi cherubim abụọ amachitara ọlaedo naagbasa nkù ha, náelegide anya nime Igbe ahụ na ihe niile di nime ya.

Ebe Nsọ ahụ kachasi Ebe Nsọ Niile bụ ihe yiri onyinye àmàrà nke atọ ahụ di ukwu nke onye Kraist, ọwụwụmmiri nke Mmụọ Nsọ, bụ nke mere ya ka ọ di mfè mbanye mgbe ákwà mgbochi nke Ụlọkwuu Chineke gbawara ibé abụọ n'ónwụ nke Kraist, nke ebukwara ụzọ nye n'Ụlọ elu ahụ n'Ụbọchị Pentikost. Mgbe Onyenweanyị naekwe anyi mkwà banyere Onyenkasiobi a, Ọ sirị na mgbe Ọ gaabata nime obi anyi Ọ gaeduba anyi nime eziokwu niile. Igbe Ọgbugbandu ahụ, ya na mbadamba nkume abụọ ahụ, bụ ụdi nke Okwu Chineke nime obi anyi. Ndi cherubim ahụ naegosi ụdi ime iwu Chineke; Ebe Mkpuchi ahụ bụ ụdi Kraist mgbe Ọ naeguzo n'agbata ikpé ziriezi nke Chineke na iwu ahụ, ka ụmụmmadụ wee ghara ịla n'iyi rue mgbe ebighiebi.

Ebe Eguzobere Ụlọkwuu Ahụ

Ewùrù Ụlọkwuu ahụ n'etiti omuma Ụlọkwuu nke ndi Israel. Ọnụzọ ya chere iru n'akụkụ ọwụwaanyanwu mgbe niile. Jehova gwara Moses ka ọ maa ụlọkwuu ya na nke Eron na kwa nke ndi nchụjà ọzọ n'iru ọ̀nụ̀zọama

ogige ahụ. Ndị Livai gaebi kwa gburugburu ogige ahụ n'akụkụ atọ ndịozọ ka ewee gbochie ndị náadighị nsọ ịbarute nso n'ebe nsọ ahụ n'oge náekwesighị maọbụ mee ya ka ọ dị ka na o nweghị iwu náachị ya. Ebo niile ndịozọ gaebi gburugburu akụkụ anọ ahụ, ebo atọ dirị otù akùkù.

Mgbe ọ bụla Jehova naachọ ka ụmụ Israel gaa n'iru ogidi igweojii ahụ naesi n'elu Ụlọikwuu ahụ bilie wee gaa n'iru. Ndị nchụàjà naaba nime Ụlọikwuu wee chikọta ihensọ wee were ákwà dī icheiche nke Ụlọikwuu ahụ kechie ha. Mgbe ahụ ndị Livai gaabịa nso onye ọ bụla o wee naebu náání ihe ahụ nke Chineke nyere ya n'iwu ibu dika èzinaụlọ ya si dī. Mgbe ọ bụla erutere ebe agaama Ụlọikwuu ahụ, ọzọ ndị Livai naeme ngwangwa wee ma Ụlọikwuu ahụ, ebe ha naesonye nime ahịrị nke njem ahụ bụ ebe nke ọ gaabụ na mgbe ọ bụla amàrà Ụlọikwuu ahụ ndị Israel gaenweta ọnọdụ ha n'ebe dī icheiche nke akwadobere ha náenweghị ọgbaaghara maọbụ adighị n'otù.

Mgbe amàrà Ụlọikwuu ahụ na nke mbụ ya, lee otù obi ụmụ Israel nke náada mbà gaabụworị ihe atutere, mmasị ha n'oge ahụ wee baaụba, akụkọ nke óké ọñụ wee náeru n'obi niile mgbe ogidi igweojii ahụ naabịakwasị n'idi ukwuu niile n'elu Ụlọikwuu ahụ, na gburugburu mbara ala ahụ! Chineke enwewo ebe obibi n'etiti ndị Ya: ka oge ra nke ha naanogide n'egwù Chineke ebube nke iru Ya “nējuputa Ulo-ikwuu ahu” (Ọpupu 40:34), ha matakwará na ha nwere Onyendú náadighị adà mbà na Ebe mgbaba zuruókè.

AJUJỤ DỊ ICHEICHE

1. Gịnị mere Chineke ji nye iwu ka amaa Ụlọikwuu ahụ?
2. Kpọọ aha ihe mkpuchi anọ nke Ụlọikwuu ahụ?
3. Gịnị kewara Ụlọikwuu ahụ nkeoma? Òlee otù ihe ukwu mere n'ikpeazù nke wetara mgbanwe na nkewa a?
4. Gịnị bụ ihe ọlọcha, maọbụ ntọala, naegosi? Òlee ebe igwè ahụ sitere?
5. Gịnị bụ ihe mejupụtara ogige ahụ? Òlee otù esi kewapụ ya n'ebe ọmụma Ụlọikwuu Israel dī?
6. Gịnị bụ ihe ndozi ahụ dī nime ogige ahụ? N'Ebe Nsọ ahụ? N'ebe Nsọ kachasị Ebe Nsọ Niile?
7. Òlee otù Israel si amata mgbe ha kwesiri ibuli ijè n'oge ọ bụla?
8. Onye mara Ụlọikwuu ya n'iru ọmụma Ụlọikwuu ahụ?
9. Òlee otù ụmụ Israel si amata na obi naatọ Chineke uto n'ebe ha nọ na Chineke nonyere ha?
10. Kọwaa ọkwá dī icheiche nke ndị Livai na ndị nchụàjà.